

Cian i magenta. En diuen blau, color blau. De blau es pintaven les habitacions dels malalts mentals i els alienats. Dels delinqüents violents. És un color fred que estova la musculatura, la deixa al mínim. Quan s'apropa al negre, es contrau. Quan arriba al negre, es fa espasme. Desapareix. Es fon.

El blau va ser el color dels simbolistes, que el van utilitzar fins a l'obsessió. Si en temps medievals ja havia estat el color de Déu, amb la modernitat es va enfosquir. El blau modern era el blau de l'esquizofrènia i de les visions, el color de qui pinta de nit, a la llum d'un quinqué, de qui viu de nit. I de nit, la llum surt de dins, de la ment. Són les hores blaves, les hores negres. És el blau per sobredosi, blau violoncel, blau opiaci, blau malèfic, blau addictiu, blau saturn, blau modern, blau *nouveau*. *Bleu*. *Blue*. Blau. És el blau trist del so trist del *blues*: aquesta melodia blava que, en la seva versió extrema, rebaixa la nota al semitò, una nota que surt d'una estructura harmònica constant i un ritme lent a quatre temps. Un, dos, tres, quatre i tornar-hi. És també el blau incandescent de les *blue movies*, blau penetrable i blau erèctil de cossos en primer pla, de sexe en primer pla. El dinou és, en la seva totalitat, un segle blau. Pianistes i saxofonistes, metges i anatomistes, malenconiosos i depressius, pornògrafs i addictes, pintors i públic, viuen en blau. Encara Adolf Hitler, l'any 1937, parlant de l'art degenerat, adjudica la fascinació pel blau a defectes visuals de desgraciats i depravats. Déu ha baixat als inferns. Del blau, Picasso escriu: «*C'est la couleur de toutes les couleurs... Le plus bleu de tous les bleus... Le coup de piognard du bleu... Le bleu du blanc, le bleu du rose, le bleu lilas, le bleu du jaune,*

le bleu du rouge, le bleu orange, le bleu qui suinte du bleu et le bleu blanc et le bleu rouge et le bleu des palmes du bleu citron des palombes blanches... Bleu? Que veut dire bleu? Il y a des milliers de sensations que nous appelons bleu. Le bleu du paquet de Gauloises... Dans ce cas on peut dire que des yeux sont d'un bleu Gauloises...»

Blau Gauloises, blau Picasso. Blau.

* * *

En l'inesgotable planeta visual convocat per Pablo Picasso, el blau hi té un lloc destacat. Un lloc associat a la joventut i a uns anys molt concrets. El primer qui, parlant de Picasso, es va referir a una pintura blava va ser l'amic Guillaume Apollinaire l'any 1905. A més de blava, la qualificava de pintura molla, xopa. Sembla que aquest color moll va ser una de les primeres transgressions formals amb què es va atrevir el pintor. Quina porta creuava? Quin accés marcava? Un dels primers quadres blaus és de l'estiu de 1901: és el retrat d'un amic mort, una escena necrològica de pinzellada curta i color blau gel. Després d'aquest quadre, l'ús compulsiu del blau va monopolitzar la pintura de Picasso durant més de dos anys. L'any 1903, el pintor va fer el darrer dels seus quadres blaus: *La vie*.

És un quadre trist. Una parella s'hi abraça abatuda. Dona i home. Home i dona. Dos nus exposats al blau i llançats al temps. Hi fa fred. És una escena gèlida d'erotisme congelat. Inexistent. Ella es recolza en ell. A ell, el tapa un eslip, el nega, el redueix a desert, a sexualitat atonal, a desviació, a cas clínic. En un extrem de l'escena, els observa una dona amb un nen de bolquers als braços i una gran duresa. Una maternitat dispara en silenci con-

tra una parella nua. Què els imputa? L'home, d'una tristesa abismal, assenyala la dona del nen amb un dit. L'home i la seva nuesa signe. Com si volgués tocar-la, la intrusa. Com si volgués fregar-la amb el dit índex, tan llarg, tan solitari, tan al centre de l'escena. Un dit adàmic de primer home, de Sixtina i de creació. Però no la toca, només s'hi apropa, amb el traç flàccid. L'escena ejacula en sec, en mort. El fons evoca un taller de pintor amb teles recolzades a la paret i tres figures pintades en actitud de derrota. Set figures (vuit amb l'espectador) i un silenci perfecte, un silenci tancat i blau. Un blau biliós. Un blau cadàver.

Pablo Picasso va pintar *La vie* a Barcelona la primavera de 1903 en un pis del carrer de la Riera de Sant Joan, prop de la catedral. El pintor poques vegades posava nom als seus quadres, ho deixava per a marxants i crítics per detestar-los després. Amb *La vie* va fer una excepció. O l'hi va posar ell o algú molt proper: una setmana després de donar-lo per acabat, ja tenia nom. El quadre es va vendre ràpidament i a un preu considerable. Després de passar per diferents col·leccions d'Europa i Amèrica, des de 1945 és al Museu d'Art de Cleveland, a Ohio, als Estats Units. Una fotografia en blanc i negre mostra el pintor dret al davant d'una tela de quasi dos metres d'alçària. No és la figura totèmica que va ser amb els anys, sinó un noi de vint-i-dos anys extremament ambiciós que havia tornat a Barcelona després d'un tercer viatge a París. Al quart, s'hi va quedar. De París, aquesta vegada n'havia tornat amb un joc del tarot i quatre nocions bàsiques sobre aquesta tècnica infal·lible d'endevinació del futur. Les hi havia donades Max Jacob.

Tot i que amb els anys s'ha convertit en un quadre d'èxit, com gairebé tots els de l'època blava, al seu dia no va agradar. Quin relat convoca? *La vie* s'ha interpretat d'acord amb la càbala

i l'ocultisme i s'han anat disposant les seves set figures com si es tractés d'arcans: la mà, el dit, la dona vella, el món, la roda de la fortuna, la mort. S'ha llegit en clau psiquiàtrica, com va fer Carl Gustav Jung en el seu estudi sobre el monocromisme obsessiu en pintura: l'ús compulsiu del blau, a Picasso el va salvar de la psicosi. I també en clau simbolista, com una reversió d'un tema tan clàssic com les tres edats de la vida o el primer ús d'un recurs que el pintor explotarà fins a esgotar-lo: el taller de l'artista com un teatre del món. Tot i que el quadre ha donat molt joc a la interpretació, el cert és que, en anys escassos com eren aquests, aquest blau cobalt barrejat amb indi era una opció molt més raonable que no les laques i els cadmis, massa cars.

Amb els anys, el pintor va renegar de les pintures blaves: «Només eren sentiment». Amb *La vie* va ser implacable: «Aquest quadre és horrible». Van haver de passar quasi seixanta anys (en tenia vuitanta) per parlar del quadre. Ho va fer amb Pierre Daix, a qui va dir: «Va ser pensant en Casagemas que vaig començar a pintar en blau».

* * *

Ha nevat a París. Europa es gela per efecte dels freds polars. Catorze graus sota zero, avui. Catorze graus en una ciutat tocada, encara, per la mania simbolista. Els grans llacs del Bois de Boulogne són glaçats i una multitud de patinadors els creua en totes direccions. Sss, sss, sss... Les fulles dels patins tallen el gel. Fa un sol covat i és carnestoltes. Més al nord, a Pigalle, els plataners de l'avinguda de Clichy són un esquelet, una ombra orgànica. Els manifestants han passat pel centre del boulevard. Anaven a con-